

ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ PhD В АНГЛІЇ

Загальні положення

Англійські університети – це автономні, самоврядні закладами. Зокрема, вони мають право присуджувати наукові ступені і визначати умови їх присудження. Наукові співробітники університетів не вважаються державними службовцями, їх призначають на посади самі університети. Таким чином, англійська університетська система загалом здається гетерогенною, тому що правила і норми одного університету не обов'язково поширюються на інші. Однак університети мають і спільне в організації, зокрема: відносини з державою, чинна система зовнішніх опонентів, наукові і професійні товариства, Агентство забезпечення якості (Quality Assurance Agency, надалі – Агенство). Рада післядипломного навчання Великої Британії (UK Council for Graduate Education) є корисним та ефективним форумом для взаємного обговорення усіх справ, що стосуються PhD.

Держава фінансує значну частину університетських потреб (наприклад, близько половини фінансових надходжень в університеті м. Лідс з державного бюджету). Ця частина – найстабільніше джерело формування університетського бюджету, тому держава може висувати свої умови, хоча, за законодавством, не має права втручатися у справи університету.

Донедавна університети отримували кошти від Ради з фінансування (Funding Council) відповідно до кількості докторантів у кожному університеті. Тепер це не так (окрім відносно малої суми для надання докторантам загальних освітніх послуг), але певна кореляція зберігається. Університети отримують значні кошти від усіх докторантів. Розмір плати за навчання для докторантів з Європейського союзу визначається Радою з фінансування, а розмір оплати для усіх інших докторантів визначаються самими університетами.

Пряма підтримка докторантів здійснюється державними Науковими радами, які виплачують їм як певні кошти (у вигляді зарплат і гоно-рарів), так і надають неоподаткований грант, співмірний за розміром середній початковій зарплаті фахівця в неакадемічному середовищі. Багато хто з докторантів самі фінансово дають собі раду, інші підтри-муються бізнесом, благодійними організаціями, або стипендіями від самих університетів. Всі докторанти можуть одержувати платню за викладацьку роботу, щоб поповнювати свій дохід.

PhD (в Оксфорді DPhil) в Англії уперше присуджено у 1921 р. Цей науковий ступінь поступово зайняв місце давніших «вищих» до-кторських титулів, які тепер присвоюються як почесні ступені або в ок-ремих випадках присуджуються тим науковцям, котрі на підставі своїх публікацій звертаються по присудження їм цих титулів. Більшість ака-демічних посад вимагає від кандидатів мати здобутий докторський ступінь, а проте ще якихось десять років тому зустрічалося чимало виз-наних штатних співробітників на високих посадах без цього ступеня.

До 80-х років порядок організації докторської програми і присуд-ження докторського ступеня визначався самими університетами. Рі-вень забезпечувався професіоналізмом університетських науковців і вимогою мати зовнішнього опонента.

Велика зміна на національному рівні була спричинена втручанням у процес Наукових рад. Хоча ці останні, як правило, надавали докторан-там фінансову підтримку на 3 роки, а ті могли потребувати і мати біль-ше часу для підготовки своїх дисертацій до захисту. Тому Ради виріши-ли надавати докторські гранти кандидатам з тих університетських ка-федр, на яких переважна більшість докторантів завершувала свої дисертації в межах чотирьох років. Відповідно чимало університетів зменшили граничні часові терміни для завершення докторської програ-ми (у Лідському університеті – до 4 років стаціонару). В результаті до-кторанти стаціонару в середньому завершують дисертацію за 3,5 роки.

Подальша велика зміна полягала у наданні докторантам загальних навичок та умінь як частини докторської підготовки. Хоча це вже було складовою частиною докторської підготовки у багатьох університетах, та цьому було надано великий поштовх як заявою Наукових рад про необхідність надання загальних навичок та умінь (generic skills training – [Див.: 1], так і тими новими коштами, які з'явилися внаслідок обстеження [Див.: 4] рівня фахової підготовки з точних наук та інже-нерних кваліфікацій у Великобританії. У 2003 Рада з фінансування за-снувала UKGrad, – національне та регіональне агентство з надання за-гальних навичок та умінь.

Агентство було засноване 1997 року як структура, послуги якої оплачують університети, але яка отримує контракти від Ради з фінансування. Це Агентство замінило собою Відділ навчального нагляду (Teaching Assessment Division), що існував при Раді з фінансування й оцінював якість підготовки та рівень університетського навчального забезпечення. Розроблені Агентством Положення про забезпечення академічної якості і рівня післядипломних наукових програм були опубліковані 1999 року й істотно переглянуті та доповнені у 2004 р. Тим часом, у 2001 р., Агентство розробило Загальні кваліфікаційні вимоги до вищої освіти Англії, Вельсу й Північної Ірландії (Framework for Higher Education Qualifications in England, Wales and Northern Ireland).

Агентство час від часу надсилає до університетів комісії, які перевіряють якість навчальних послуг та навчального забезпечення. Частина перевірки полягає в тому, що університет повинен довести, що його процедури відповідають різноманітним вимогам Положень про забезпечення академічної якості, у тому числі вимогам положень, що стосуються післядипломних наукових програм. Хоча цей процес накладає більше обмежень на англійські університети, ніж раніше, всі ці положення Агентства й надалі залишають багато місця для академічної різноманітності.

Слід зазначити, що англійські докторанти назагал молодші від своїх колег в інших країнах Європи. Студенти вступають до університету у 18 років, завершують 3-річний перший цикл і можуть відразу вступати на до докторантури, закінчуючи її в 24 роки (а часом навіть молодшими). Сьогодні більш звично спершу закінчити магістратуру (яка додає один рік), а потім відбути трохи більше часу у докторантурі. У результаті стаціонарний докторант завершує програму у 26 років.

Набір до докторантури

В англійській системі для вступу в докторантуру не потрібно магістерського диплому, хоча тенденція вимагати від кандидата-вступника такий диплом спостерігається дедалі частіше, особливо у точних науках.

У Положенні Агентства забезпечення якості стверджується, що «Заклади прийматимуть докторантів лише в середовище, яке надає підтримку для навчання науковим дослідженням і здійснення наукових досліджень і де мають місце високоякісні наукові дослідження». У Положенні також наводяться типові фактори, за якими можна визначити таке середовище. Серед них: «очевидні наукові досягнення...»

достатня кількість наукових співробітників...і докторантів..., вільний доступ до старших колег-професорів..., відповідні навчальні та наукові засоби..., можливості (обговорювати) питання і проблеми... неформально (із професорами та іншими докторантами)..., нагляд у питаннях етики..., наголос на... розвиткові науково-дослідних навичок і тих якостей, які допоможуть під час працевлаштування [1, с. 7].

У науково-навчальних університетах існує сподівання, що всі кафедри набиратимуть докторантів. Успішне керівництво докторантами є одним із показників для посадових підвищень і кар'єрного зростання наукових співробітників.

У галузі точних наук та інженерії кількість докторантських стипендій від Наукової ради залежить від успіху кафедри в отриманні наукових грантів від Наукових рад.

Вступні процедури мають бути прозорі, послідовні, і засвідчувати рівність можливостей [1, с. 9].

Рішення про прийом стосуватимуться щонайменше двох... наукових співробітників, які пройшли практику [1, с. 10].

Претенденти до докторантури вступають до університету (а часто просто до певного, рекомендованого їм професора). Випускники з Великої Британії проходять інтерв'ю з двома науковими співробітниками. Рішення приймаються на основі результатів інтерв'ю, академічних результатів та рекомендацій. Якщо кількість кандидатів перевищує число грантів від Наукової ради, створюється рейтинговий список кандидатів. Іноземні кандидати, зазвичай, не проходять інтерв'ю, але на додаток до випробувань з обраної спеціальності вони мають скласти стандартний іспит з англійської мови на досить високі бали. Для того, щоб іноземні претенденти змогли взяти участь у національному конкурсі на фінансову підтримку, ця оцінка повинна бути доволі високою. Конкретний університет також може надавати фінансову допомогу особливо здібним докторантам або докторантам із іншими особливими заслугами.

Організація наукового керівництва

Університети Великої Британії відходять від системи окремого керівника для кожного докторанта.

Так, кожний докторант матиме, як мінімум одного наукового керівника, втім цей останній зазвичай буде членом цілої групи керівників наукової роботи [1, с. 14].

У виконанні науково-експериментальної теми командний підхід є природним, але у докторанта завжди має бути чітко визначена контактна особа (там само). У роботі над іншими темами докторант може мати керівника і співкерівника, або керівника і дорадника (дорадник, можливо, не матиме спеціалізованих знань, потрібних саме для цих досліджень, але він буде спроможний підказати в усіх інших аспектах розвитку докторанта).

Заклади призначатимуть керівників, котрі мають належні навички і предметні знання, які дозволяють їм ефективно підтримувати та заохочувати докторантів, а також стежити за їхнім науковим становленням [1, с. 14].

Наукові співробітники, які вперше беруться за наукове керівництво, відбуватимуть вишкіл (training session) і керуватимуть разом із досвідченим науковим співробітником-співкерівником [1, с. 16].

Університети відповідають за те, щоб обов'язки усіх наукових керівників були доведені до відома усіх докторантів та керівників у формі письмових настанов [1, с. 16].

У Лідському університеті науковий керівник зобов'язаний:

- 1) упевнитися, що кожний його підопічний докторант ознайомлений з усіма ресурсами факультету/школи та університету, які можуть допомогти йому в дослідженнях, а також ознайомлений з усіма відповідними правилами охорони здоров'я та безпеки;
- 2) допомогти докторантові у визначенні наукової теми, яка буде ним досліджуватися. Конче необхідно, щоб ця тема мала достатньо широкі дослідницькі межі, які відповідатимуть пошукуваному науковому ступеневі, але водночас не була надмір масштабною, що неминуче зумовить неможливість її освоєння в рамках часу, відведеного на докторантуру. У тому разі, коли докторантське дослідження спонсорується третьою стороною, умови цього спонсорування мають бути дуже уважно обмірковані;
- 3) допомогти докторантові з'ясувати наукові питання, які потребують зосередженого вивчення, і визначити пункти (деталі) науково-навчальної програми для докторанта, зокрема, необхідні ресурси, і, відповідно, план експерименту;
- 4) упевнитися в ході консультацій з Директором школи (керівником PhD програм), що докторант забезпечений доступом до ресурсів, потрібних для досліджень;
- 5) затвердити часовий розклад роботи підопічного і стежити за його дотриманням. Керівники повинні наголошувати докторантам, що університет вважає дуже важливим вчасне виконання ними досліджень;

- 6) провести до кінця першого місяця навчання разом із докторантом аналіз навчальних потреб й узгодити навчальний план;
- 7) регулярно переглядати частини наукової роботи докторанта (бодай щорічно) і допомагати йому визначати інші науково-практичні потреби, допомагати їм оцінювати їхнє особисте зростання, приміром, через подання індивідуального звіту до університету про зримі результати навчання [5];
- 8) керувати докторантами в їхньому виборі відповідних програмних курсів, зокрема в частині специфічних щодо теми його дисертації модулів (спецкурсів);
- 9) домагатися, щоб докторант мав доступ до науково-дослідних практикумів і занять (наприклад, міг прослухати курси), які можуть йому знадобитися з огляду на досліджувану проблему, або ж пройти ці заняття на індивідуальній основі;
- 10) ознайомити докторантів із відповідними вимогами науково-дослідних правил і норм, а також етичними принципами роботи;
- 11) узгодити програму наукового керівництва з самим докторантом і організувати графік регулярних зустрічей з підопічним;
- 12) упевнитися, за потреби, що докторант знає правила..., обізнаний з процедурами та умовами його переведення в повний статус докторанта/повної дипломної реєстрації (full degree registration) і надати йому всю необхідну допомогу в підготовці до цієї процедури;
- 13) складати регулярні звіти про успішність докторанта;
- 14) складати письмові свідчення (звіти, стислі протоколи) зустрічей наукового керівника з докторантом;
- 15) давати своєчасні відгуки на представлений докторантом письмовий текст;
- 16) здійснювати загальне керівництво/дорадництво дослідженням і підготовкою дисертації;
- 17) прочитувати і надавати коментарі (відгук) на своєчасно представлену йому чернеткову версію дисертації перед її поданням до захисту;
- 18) повідомляти, у разі виникнення такої необхідності, післядипломного наукового наставника (postgraduate research tutor) про необхідність припинення або продовження навчання підопічного на будь-якому етапі докторантури ;
- 19) надавати свої рекомендації стосовно призначення опонентів... післядипломному науковому наставнику;
- 20) упевнитися, що докторант повністю обізнаний з університетськими правилами і процедурами щодо розгляду наукових дисертацій і часових обмежень для їхнього подання, а також усіма вимогами

щодо усного іспиту, у тому числі (де це вимагається) і щодо попереднього іспиту (mock viva) [5].

Зарахування до докторантури

Повідомлення про зарахування до докторантури зазвичай надсилається у формі офіційного листа.... Таким чином, встановлюється контракт між докторантом і закладом [1, с. 11].

Разом із листом надсилається інформація про обсяг повної оплати за навчання, передбачений період навчання, обов'язки сторін (як університету, так і докторанта), можливості викладацької роботи або іншої практичної діяльності. Така інформація може надаватися у формі буклету, або у формі посилань на університетські веб-сторінки, які виконують аналогічну функцію.

Заклади забезпечують докторантів достатньою інформацією, щоб дати можливість їм почати своє навчання з розумінням академічного і суспільного середовища, в якому вони працюватимуть [1, с. 12].

Коли докторанти з'являються, їх представляють післядипломному науковому наставникові та команді наукових керівників (vide infra), зазвичай вони вже зустрічалися зі своїм науковим керівником. Якщо докторанти з'являються на початку навчального року, то їм пропонують прослухати вступний курс, метою якого є ознайомлення з різними аспектами діяльності університету та з переліком тих навичок та умінь, що будуть потрібні докторантові для успішного завершення дисертації. Такий курс може централізовано організовуватися університетом або ж у більш специфікованій формі самою подипломною школою (graduate school).

Обов'язки докторанта

Права та обов'язки докторанта, який розпочинає подипломну науково-навчальну і дослідницьку програму на здобуття наукового ступеня, мають бути чітко визначені і доведені до його відома (1, с. 11).

Наприклад, докторант зобов'язаний (наводимо нижче уривок з переліку) [5]:

- 1) узгодити з керівником відповідний науково-навчальний план;
- 2) регулярно презентувати свою роботу у відповідній формі і відповідно до узгодженого часового графіку, враховуючи право на всі свята і канікули;

- 3) готувати предмет (теми, проблеми) для обговорення на консультаційних зустрічах із науковим керівництвом і при потребі знаходити керівника;
- 4) узгодити програму консультацій/наукового керівництва й обов'язково бути присутнім на запланованих (офіційних) зустрічах з науковим керівником/ами;
- 5) надавати, коли це вимагається, регулярні письмові звіти про свої успіхи своїм науковим керівникам, або, коли це прийнято, своїй Групі наукової підтримки /Післядипломному науковому наставнику/Керівникові школи;
- 6) погоджуватися із прийнятими в цій Школі робочими заходами/формами;
- 7) радитися зі своїм науковим керівником перед тим, як погодитися на (взятися за) будь-яку додаткову роботу в університеті;
- 8) дотримуватися вимог щодо охорони здоров'я і техніки безпеки;
- 9) дотримуватися усіх етичних вимог або відповідних постанов у науковій сфері;
- 10) докладати всіх зусиль, аби відвідувати усі науково-навчальні курси, дослідницькі семінари, індивідуальні заняття, потреба в яких визначена в консультаціях з науковим керівником.

Аналіз науково-навчальних потреб

Упродовж першого місяця навчання науковий керівник і докторант мають визначити тип підготовки, який потрібний для докторанта. Це коло передбачуваних і визначених науково-дослідних і навчальних потреб включає в себе, наприклад, матеріально-технічне забезпечення (обладнання й витратні матеріали), специфічний практикум з охорони здоров'я та техніки безпеки в галузі досліджень докторанта, поглиблений курс англійської мови, особливо (але не виключно) для зарубіжних докторантів. Так само важливими є загально дисциплінарні навички і вміння, володіння головними методиками. Безумовно, багато що з цього докторант набуде в ході самостійної дослідницької роботи, але інше (наприклад, робота в команді) може потребувати спеціальних курсів, наданих університетом.

З'ясовуючи науково-освітні потреби, докторант і керівник мають враховувати, на які саме результати сподівається університет від цього типу підготовки, орієнтуючись на національні кваліфікаційні вимоги [2] і Спільну Заяву Наукових рад про вимоги до знань та умінь докторантів ([1], додаток 3), в якій ця фахова вправність класифікується за такими

головними напрямками: *Науково-дослідна вправність і технічне вміння; Орієнтація у науково-дослідному середовищі (обізнаність зі станом розвитку галузі); Організація науково-дослідної роботи; Особиста науково-дослідна продуктивність; Здатність до комунікації; Робота в мережі і в команді; Організація власного розвитку (побудова власної кар'єри).*

На основі подібного аналізу визначаються курси, що їх повинні прослухати докторанти задля набуття бажаних навичок і вмінь: докторант, підтриманий науково-дослідною радою, зобов'язаний щорічно приділити 10 днів для прослуховування таких курсів.

Успішність (прогрес) у набутті цих та інших необхідних умінь регулярно контролюється.

Докторанти також заохочуються використовувати «Індивідуальний навчальний план» («План особистого розвитку», 3).

Викладання

Докторанти повинні мати можливість виконувати допоміжні педагогічні функції (ведення лабораторних занять і семінарів, перевірка бакалаврських чи магістерських робіт, проведення консультацій або й викладання на нижчих освітніх рівнях тощо) упродовж свого перебування в докторантурі. За це вони одержують платню, але для виконання подібних функцій вони також мають пройти відповідний вишкіл.

Контроль та атестація

Науковий керівник повинен регулярно зустрічатися з докторантом: частота цих зустрічей залежить від предмету дослідження. Науковий керівник зобов'язаний документально зафіксувати (запротоколювати) щонайменше 10 таких зустрічей з одним і тим же докторантом упродовж одного року (в Лідському університеті).

Перша оцінка успішності докторанта може проводитися наглядовою командою (групою відповідальних осіб, наукових керівників) через 6 місяців після початку навчання. Докторант, як правило, готує короткий звіт, який обговорюється на такій зустрічі.

Найважливіша атестація, як правило, проводиться ближче до закінчення першого року навчання. В ході цієї атестації необхідно ухвалити офіційне рішення, продовжує докторант свою роботу в докторантурі, чи ні. В університетській практиці це реалізується переведенням успішного докторанта з певної форми тимчасового докторантського ста-

тусу в повні докторанти (статус повноправного слухача PhD програми). Зазвичай докторант представляє на розгляд комісії, як мінімум, письмовий матеріал. До складу комісії входять головний науковий керівник докторанта і кілька професорів, котрі не є членами наглядової команди (керівної групи). Найчастіше сама процедура має такий вигляд: докторант усно представляє свою роботу перед членами комісії, ті задають йому свої питання і вислуховують його відповіді [1, с. 19].

Результати цієї зустрічі мають бути доведені до відома адміністрації.

Після проходження цього етапу атестації відбуваються щорічно аж до завершення дисертації.

Подипломні (докторські) школи та інші організаційні форми роботи

Дедалі частіше підготовка докторантів зосереджується саме в після-дипломних школах (graduate schools) конкретних університетів. Завдяки єдиній структурі докторанти мають змогу проходити підготовку з суміжних (або споріднених) дисциплін, що дозволяє точніше сфокусувати цю підготовку. Водночас вони також мають змогу представити свою роботу докторантам з інших галузей, частково заради набуття відповідного досвіду презентацій, але також і заради обміну думок у споріднених сферах.

Крім того, докторанти, ясна річ, будуть брати участь у житті своєї школи. Зазвичай, кожний з них отримує свій робочий стіл і доступ до комп'ютерної мережі. Докторська школа як структура, що регулярно організовує різні конференції і форуми, створює додаткові можливості для самовираження і розвитку докторантів. Наприклад, Докторська рада (Graduate Board) Лідського університету, яка керує науково-навчальним процесом й оцінює успіхи докторантів, має у своєму складі докторанта як повноправного члена.

Докторанти заохочуються відвідувати дотичні до своєї дисципліни семінари, як рівня Школи, так загальнонаціонального рівня. Коли на це дозволяють кошти (скажімо, коли докторантів фінансово підтримує Наукова рада), вони мають можливість брати участь у міжнародних конференціях.

Нестаціонарні докторанти

Деякі докторанти навчаються заочно. Вони одержують заробітну платню, інколи у тому ж університеті, де навчаються, і потребують

приблизно вдвічі більше часу для кожного етапу свого навчання, ніж докторанти денної форми навчання.

Оцінювання

На рівні PhD оцінювання відбувається на основі ґрунтовної написаної дисертації. Праця не обов'язково має заздалегідь бути опублікованою в авторитетному, рецензованому знаними фахівцями, журналі (peer-reviewed), проте часто зазначається, що якість представленого тексту має бути такою, щоб його можна було опублікувати. Якщо праця докторанта вже схвалена до друку, це сприяє винесенню щодо неї опонентами позитивного рішення. У Лідському університеті при підсумковому оцінюванні докторанта, зокрема, враховується, що докторант:

- засвідчує здатність проводити оригінальний, широкий та ґрунтовний пошук у даній галузі,... який зазвичай завершується опублікованою роботою;
- використовує існуючі або розробляє низку наукових прийомів та методологій;
- продемонструє здатність до самостійного критичного мислення;
- працює в перспективному напрямі даної галузі досліджень;
- здатний на тверезу самооцінку та критичні судження стосовно використаних ідей;
- може приймати розважливі та обґрунтовані рішення у складних питаннях,... в тому числі за умов відсутності повних даних;
- демонструє добрий стиль письма і загалом уміє представити дисертацію [5].

Остаточне рішення про те, чи подавати дану дисертацію до захисту, належить докторантові, хоча це зазвичай відбувається в процесі схвалення роботи наглядовою групою (командою).

В Англії не прийнято проводити відкритий публічний захист дисертацій. Нижче описано, як найчастіше цей захист відбувається.

Отже: призначаються зовнішні та внутрішні опоненти, часто лише по одному із кожної категорії. Зовнішній опонент має бути з-поза університету і, зазвичай, є старшим науковцем з іншого університету Великої Британії. Внутрішній опонент обирається з університету, де навчається докторант, але він не може бути з числа тих, хто входить до наглядової групи (команди). Голова такої комісії («спеціалізованої ради») може бути представником іншої дисципліни. Науковий керівник докторанта має бути на місці (досяжний), але він не бере участі в самій процедурі захисту.

Внутрішній і зовнішній опоненти призначають дату захисту і прочитують дисертацію до цієї дати. Кожен з них готує попередній письмовий відгук. На захисті докторант усно викладає головні тези своєї дисертації, після чого дисертант має відповісти на цілу низку ґрунтовних питань сто воно предмету дисертаційного дослідження. Опоненти мають переконатися, що докторант володіє матеріалом і його дисертація є самостійною роботою.

Після цього усі опоненти разом складають остаточний звіт і виносять свою рекомендацію про те, чи присуджувати ступінь PhD, чи ні.

У більшості випадків ступінь PhD присуджується. Адаже принципове оцінювання на етапі першого року навчання має відсіювати більшість із тих, хто б до цього останнього етапу не дійшов. Часто опоненти констатують «дрібні недоліки», які докторант зобов'язаний виправити до певного терміну, щоб задовольнити опонентів. Інколи відмічувані опонентами недоліки бувають більш істотними, але не до такої міри, щоб провалити роботу. У такому випадку докторантові може бути наданий додатковий час для вдосконалення тексту дисертації, а сам докторант вдале проходить усний захист.

У виняткових випадках дисертація та її захист (представлення) вважаються такими, що не виконані на належному рівні. Тоді докторант може дістати дозвіл представити цю свою роботу на здобуття диплому нижчого рівня (скажімо, магістерського – *В.М.*), або ж його дисертація може бути взагалі відхилена.

Оскарження

Докторант має право на оскарження негативної академічної ухвали. У тому разі, коли університет відхиляє подібну апеляцію, докторант може апелювати до незалежного арбітра.

Відповідність Болонським засадам

В цілому, англійські PhD дипломи відповідають Болонським вимогам. Справді, певний Болонський інструментарій, як наприклад Дублінські положення (Dublin Descriptors) в процесі розробки увібрали в себе англійський досвід.

Кредитні вимоги здебільшого відсутні в схемах англійських PhD програм, але за бажання окремі університети можуть обраховувати науково-навчальну активність докторанта у кредитах (зокрема, за прослані курси).

Додатки до дипломів PhD перебувають у стані розробки.

Більші проблеми з мобільністю докторантів. Вимоги до забезпечення якості підготовки ускладнюють видачу спільних дипломів, ба навіть розробку й виконання різними університетами спільних програми. Оскільки час, що відводиться на проведення досліджень і написання дисертації, суворо обмежений, докторанти не можуть собі дозволити проводити довший час у відозві від своїх наукових керівників. Хоча, якщо керівник сам перебуває на стажуванні (у творчій відпустці, – sabbatical period), докторант може його супроводжувати у візиті до університету, де керівник проходить це стажування. Подальша перешкода, яка гальмує прийом докторантів з інших держав – відсутність коштів на їхнє утримання. Це призводить до небажання університетів укладати спільні угоди щодо надання дипломів (co-tutelle arrangements).

Рівень працевлаштування успішних докторантів є високий. Результати обстеження, проведеного UKGrad й оприлюднені 2004 р. [Див.: 6], показали що тільки 3% опитаних випускників докторських програм були безробітними. Більша половина з них працювала поза академічним світом, що саме по собі виправдовує наголос, що робиться у PhD програмах, на виробленні загальних навичок та умінь (genetic skills training).

Посилання

1. QAA Code of Practice for postgraduate research programmes
<http://www.qaa.ac.uk/academicinfrastructure/codeOfPractice/section1/post-grad2004.pdf>
2. QAA Framework for Higher Education Qualifications
<http://www.qaa.ac.uk/academicinfrastructure/FHEQ/EWNI/default.asp>
3. QAA Guidelines for Progress Files
<http://www.qaa.ac.uk/academicinfrastructure/progressFiles/guidelines/progressfile2001.pdf>
4. *SET for Success* The final report of Sir Gareth Roberts' Review (1992)
http://www.hmtreasury.gov.uk/documents/enterprise_and_productivity/research_and_enterprise/entres_roberts.cfm
5. University of Leeds *Guide for Research Degree Supervisors 2006-2007*
6. *What do PhDs do?*
http://www.grad.ac.uk/cms/ShowPage/Home_page/Resources/What_Do_PhDs_Do_/pleXeccLa

21 червня 2007 р.